

HOPEALEIJONA – SILVERLEJONET

SUOMEN HERALDISEN SEURAN TIEDOTUSLEHTI
HERALDISKA SÄLLSKAPETS I FINLAND TIDSKRIFT

24
2006

Suomen Heraldinen Seura Heraldiska Sällskapet i Finland

Puheenjohtaja: Maunu Harmo
Varapuheenjohtaja: Wilhelm Brummer
Sihteeri: Christine Langinauer
Varainhoitaja: Reijo Immonen

Seuran osoite: PL 48
00101 HELSINKI
<http://www.heraldica.fi/>

Hopealeijona – Silverlejonet

Toimitus: Antti Leino, päätoimittaja

Lehdelle tarkoitettu materiaali osoitettakoon seuran osoitteeseen
yllä. Seuraavan numeron materiaalin viimeinen jättöpäivä on per-
jantai 20. lokakuuta 2006

Mitä tunnuksesta voi tunnistaa?

Kirjoitan tätä pääkirjoitusta pohjoismaisessa nimistöntutkijoiden symposiumissa, enkä voi olla ottamatta esiin muuatta esille tullutta asiaa. Illan suussa konjakkilasini ääressä — kreikan *συμπόσιον* tarkoittaa alkuaan yhdessä juomista — tuli puheeksi, miten ympäristö vaikuttaa paikannimiin. Lähtökohtana oli havainto, että saaristossamme *Ekholm*-nimiset saaret keskittyvät alueelle, jolla tammia on aikanaan ollut verraten harvassa: näitä nimiä ei ole lainkaan alueilla, joilla tammia ei ole kasvanut, mutta varsin vähän myös siellä, missä laji on ollut yleinen.

Nimen esiintymiselle on tässä siis kaksi edellytystä. Ensinnäkin nimityyppi on sikäli kuvaileva, että nimenanto yleensä edellyttää puulajin esiintymistä saarella. Kuvailevuus ei kuitenkaan riitä: lisäksi nimen on myös erotettava kohteensa muista lähiseudun saarista, mikä puolestaan ei onnistu, jos nimi voisi yhtä hyvin kuvailla mitä tahansa naapureista. Tämä on toki jonkinmoinen yksinkertaistus, mutta tämantapaisilla tekijöillä on merkittävä vaikutus paikkojen nimeämiseen.

Molemmat tekijät on syytä pitää mielessä myös heraldista tunnusta suunniteltaessa. Yhtäältä on toivottavaa, että vaakuna on kantajansa — henkilövaakunan tapauksessa ensimmäisen kantajansa — näköinen. Tämä ei toki ole välttämätöntä, aivan kuten nimenkään ei välttämättä ole kuvattava nimeämäänsä kohdetta, mutta uuden vaakunan suunnittelussa se on luonteva lähtökohta. Usein se on myös suunnittelutyön tilaajan toivomus.

Toisaalta kuitenkin on aina pidettävä mielessä, että vaakuna on lähtökohtaisesti *tunnus*, ja se on voitava helposti erottaa muista lähiympäristön vaakunoista. Tämä puolestaan asettaa rajoituksia kuvailevuudelle: ankkuri ei ole ihanteellinen tunnuskuvio pursiseuralippuun eikä viljantähkä talonpoikaissuvun vaakunaan, koska kumpikin on ympäristössään *liian* yleinen eikä sen vuoksi enää erota juuri tätä pursiseuraa tai talonpoikaissukua muista. Veneilylippujen osalta tästä on hiukan tarkemmin puhetta Onni Vuoren artikkelissa, jolle on luvassa jatkoa syksyn numeroon.

Kuvailevuuden ja erottelevuuden yhteensovittaminen kuuluu olen-

naisesti heraldisen suunnittelijan ammattitaitoon. Kyseessä on vaikea asia, etenkin kun erottelevuus ei useinkaan ole tilaajalle mitenkään ensisijainen. Se on kuitenkin yksi niistä tekijöistä, jotka erottavat toisistaan vaakunan ja hyvän vaakunan.

Antti Leino

Seuran solmio ja huivi saatavissa

Solmio 25,-

Tiedustelut: Heinz Stürmer

p. 0400 433 203

Huivi 12,-

Tiedustelut: Rea Anner

p. 050 556 9783

Kari Laurla 1943—2006

Kari Laurla kuoli äkilliseen sairaskohtaukseen 10.2.2006.

Kari Laurlan kiinnostus heraldiikkaan heräsi jo 1950-luvulla. Ensimmäiset heraldiset tilaustyöt syntyivät vuonna 1963. Tästä alkoi Laurlan toiminta päätyönsä, studio-ohjaajana Yleisradiossa 1962—2004, ohessa heraldisena taiteilijana ja tutkijana. Hän ehti suunnitella ja piirtää noin 170 sukuvaakunaa, 140 järjestölippua, 110 pöytästandaaria ja 90 isännänviiriä sekä kymmeniä merkkejä ja logoja. Taiteellisen työn lisäksi Laurla teki ansiokasta heraldista tutkimustyötä. Hän julkaisi yli neljäkymmentä heraldista teosta, valtaosa omakustanteena. Heraldisten näyttelyjen järjestäminen oli Laurlalle läheinen asia. Hän järjesti vuodesta 1967 lähtien yli neljäkymmentä näyttelyä, joista 12 ulkomailla, suomalaisesta heraldiikasta. Laurlan heraldista asiantuntemusta on käytetty hyväksi useissa yhteyksissä. Hän toimi Suomalaisuuden Liiton liputustoimikunnassa 1980- ja 1990-luvuilla, Viron valtion heraldisen neuvoston jäsenenä vuodesta 1993 sekä jäsenenä useiden kirjojen toimituskunnissa.

Järjestötoiminnan saralla Laurla oli perustajajäsenenä Partioheraldikot ry:ssä. Hän toimi pitkään yhdistyksen puheenjohtajana ja oli sen kunniajäsen. Laurla järjesti yhdistyksen puitteissa alun toista-kymmentä heraldiikan kurssia.

Laurla kuului jäsenenä myös Suomen Heraldiseen Seuraan, Collegium Heraldicum Fennicumiin sekä useisiin ulkomaalaisiin alan yhdistyksiin. Ansioistaan heraldiikan parissa hän sai Suomen Leijonan ritariristin sekä Viron Maarjamaan Ristin ritarikunnan V luokan kunniamerkin.

Itse tutustuin Kari Laurlaan vuonna 1978 Partioheraldikkojen kautta. Sain häneltä elinikäisen innostuksen heraldiikkaan ja hänestä tuli vuosien myötä hyvin läheinen ystäväni. Vain pari päivää ennen äkillistä poismenoaan Kari oli luonani ja keskustelimme pitkään Suomen vaakunan ruusujen lukumäärästä ja niiden merkityksestä. Jään syvästi kaipaamaan näitä keskustelujamme.

Tuomas Hyrsky

Lippumerkkien aihevalinta ja sanoma tuntomerkkien tekijöinä

Asetus huvialusten lipusta vaatii, että näissä lipuissa on oltava veneily-yhdistyksen erikoismerkki. Pursiseuralipun erikoismerkiksi on eri aikoina hyväksytty monenlaisia kuvioita.

1980-luvun alusta lähtien on lippumerkin hyväksymiseen vaadittu, että se on heraldisesti selitettävissä. Heraldinen lautakunta tarkistaa merkkien heraldisuuden ja laatii niille heraldisen selityksen. Tämä takaa vahvistettujen lippumerkkitunnusten kuva- ja kuvioaiheille edes jonkinasteisen visuaalisen havainnollisuuden ja ymmärrettävyyden.

Tunnukseen ei siis hyväksytä mitään käsittämättömiä eli esimerkiksi sanoin selittämättömiä kuvioita tai kuvia eikä toisaalta myöskään sanoja, ei edes kirjaimia, puhumattakaan numeroista.

Lippumerkin pitää siis olla visuaalinen (ei verbaalinen) eli epätarkasti suomennettuna *kuvallinen tunnus, jonka tehtävänä on ilmaista, mihin seuraan pursilipulla liputtava vene on rekisteröity.*

Onkin aika kova tehtävä tehdä kuvallisella tunnuksella tunnistettavaksi yksi noin 320 veneilyseuralipusta vain visuaalisia symboleita ja vertauskuvia käyttäen. Kun tunnukselle on annettu jokin tehtävä, kuten lippumerkille *merkin objektin ilmaiseminen*, on tunnuksen aihe ja sanoma valittava tätä tehtävää toteuttamaan.

Tämä kirjoitus käsittelee lippumerkkejä kuvallisina tunnuksina erityisesti niiden *sanoman sisällön ja merkityksen* kannalta.

Toimiakseen kuvallisena tunnuksena lippumerkin on täytettävä mielestäni myös seuraavat vaatimukset.

1. Tunnuksen pitää jo ulkomuodoltaan erottua muista tunnuksista ja olla tunnistettavissa myös pelkästä omaleimaisesta siluettikuviostaan ja hahmostaan.
2. Tunnus on onnistunut, kun sen omaleimainen kuvio ilmentää seuran erikoislaatua, kotipaikkaa tai nimeä ja on helposti mieleen jäävä.

3. Tunnukselle on eduksi, jos se on riittävän yksinkertainen ja selkeä tullakseen helposti havaituksi ja ymmärretyksi.

Näiden kriteerien perusteella olen arvioinut ja luokitellut lippumerkkiemme toimivuutta kuvallisina tunnuksina ja seuran *tuntomerkeinä*.

Lippumerkin tehtävä on kertoa, mihin seuraan pursilipulla liputtava vene on rekisteröity

Miten seurojen lippumerkit ovat onnistuneet tehtävässään, riippuu merkin sanomasta, viestintätavoista ja -olosuhteista eri aikoina. Niistä tässä esimerkkejä.

1. VAAKUNATUNNUKSIA TSAARIN KÄSKYSTÄ (1861—1917)

Läänien ja kaupunkien vaakunat autonomian aikana kertoivat veneen kotiläänin tai -kaupungin. Erilaiset kasvislehdät ja kruunut vaakunakilven ympärillä toivat pientä eroa vaakunamerkkien hahmoon.

2. KANSALLISROMANTTISTA EPÄHERALDIKKAA (1913—1975)

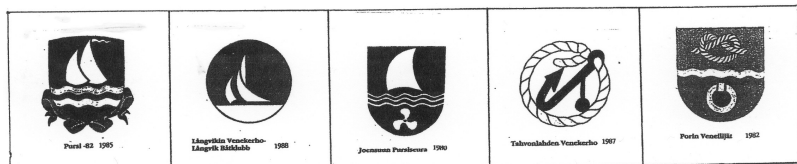
Eri tyyliisiin koristekuvioihin piilotetut kirjaimet ilmaisivat varsin vaikealukuisesti seuran nimen alkukirjaimet. Itse visuaalinen kuvio ei kertonut seurasta mitään.

3. EPÄHERALDISIA ALKUKIRJAIMIA (1945—1970)

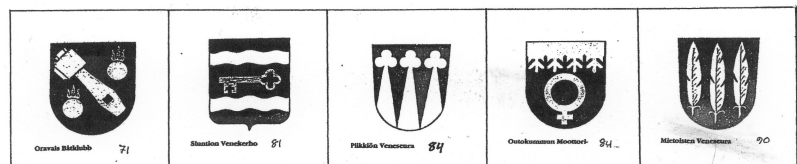
Selkeät painokirjaimet ilmaisivat hyvin seuran nimen lyhenteen. Symbolikuviot eivät mitenkään yksilöineet seuraa.

4. HERALDISTA ULKOKUORTA (1983—2000)

Vaakunan näköiset kuviot ovat heraldisesti selitettävissä ja usein 3- tai 4-värisiä, mutta eivät mitenkään ilmennä ao. seuraa. Ympyrän tai kilven muotoinen hahmo ei lisää erottuvuutta.

5. KUNNANVAAKUNABOOMI (1983—2000)

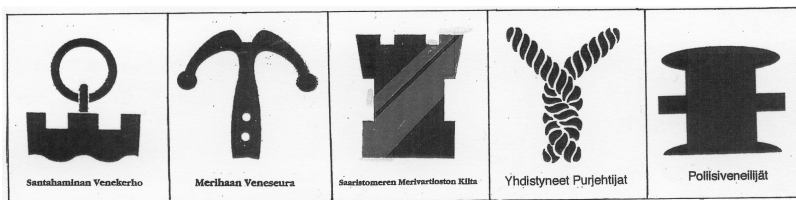
Kunnan vaakuna pursilipussa kertoo yleensä veneen olevan kunnan ainoasta tai ensimmäisestä seurasta. Toinen seura on upottanut vaakunan johonkin merisymboliin (ankkuri, ruori, poiju jne.).

6. KUVIOYHDISTELMIÄ (1970—1990)

Ankkurin varresta versovat kasvit ja muut symbolit viittaavat seuran nimeen tai kotipaikkaan. Ankkurikuvio ei edistä erottuvuutta muista ankkurikuvioista.

7. OIKEASISÄLTÖISTÄ TUNNUSHERALDIIKKAA (1980—2005)

Tunnukset ilmaisevat niiden objektina olevan seuran ja edustavat selkeätä ja pelkistettyä nykyheraldiikkaa.

Onni Vuori

Posse-suvun vaakuna

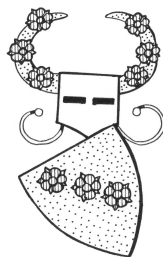

Kuva 1: Suvun kantaisän Niels Jensen Louposen sinettivaakuna (1401).

Suku on tullut Jyllannista Randersin seuduilta Dalslandiin Ruotsiin Jens Nielsen Lofposen mukaan n. v. 1424. Suvun kantaisän Niels Jensen Louposen sinetissä v. 1401 (kuva 1) on kilpi, jossa lävistetty ristikuvio kohokuvioisilla viivoilla, jotka jatkuvat ristin sakaroiden päistä kilven reunoihin.

Jöns Lage Posse (Jens Nielsen Lofpose, Knut Posse'n isä) sinetissä v. 1434 on kokonainen vaakuna, jonka kilvessä kokonaan koholla oleva porraskoroinen ristimäinen kuvio, jonka kulmista kuvio jatkuu riukumaisina viivoina kilven reunoihin, ja kypäränkoristeena kaksi puhvelin sarvea, kummankin päällikkeenä kolme viisilehtistä (kuva 2 a). Olivatko kypäränkoristeessa olevat viisilehtiset sattumaa, vai sen ajan muotia?

Jöns Lage Posse'n puoliso oli Märta Knuutintytär (Knut Posse'n äiti), jonka itägöötanmaalaista korkeata rälssiä olevan suvun vaakunan

a. Jöns Lage Posse (1434) b. Johannes de Myrby

Kuva 2: Knut Posse'n vanhempien vaakunat.

a. Jöns Lage Posse (1446) b. Knut Posse (—1490)

Kuva 3: Jöns ja Knut Possen vaakunat.

kypäränkoristeena oli myös kaksi sarvea ja niiden päällikkeinä kolme punaista ruusua, jotka olivat myös kultakilvellä palkittain. Suvun tiedetty kantaisä, jolla oli jo sama vaakuna sinettinä, oli Johannes de Myrby, main. v. 1299 (kuva 2 b).

Oliko Jöns matkinut vaimonsa suvun kypäränkoristetta? v. 1446 Jöns Lage Possen vaakunassa esiintyikin kypäränkoristeena kilven kuvio (kuva 3 a).

Hänen poikansa Knut Posse käytti samankaltaista vaakunaa, mutta kypäränkoristeena oleva kuvio oli katkoinen, kuten myös kilpi ja siinä oleva kuvio todennäköisesti vuorovärein. Portaitten määrä kuviossa saattoi myös vaihdella eri versioissa (myös nyk. heraldiikan oppaassa olevan neliöristin mukaisena). Lisäksi kypäränkoristeen kolmessa vapaassa kulmassa esiintyi kolme töyhtöä (kuva 3 b).

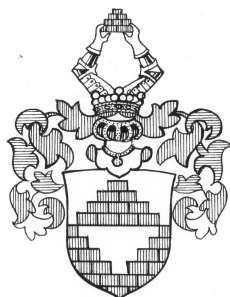
V. 1491 näytti siltä, että veljekset, valtaneuvokset Knut ja Nils Posse käyttivät samaa vaakunaa, mutta nyt kypäränkoristeena oli kaksi sarvea ja niiden välissä kilven katkoinen kuvio; Nilsillä oli kilpi katkoinen punaiseen ja valkoiseen (hopeaan) jossa porraskoroinen risti vuorovärisenä, Knutilla taas kilpi katkoinen hopeaan ja punaiseen, jossa porraskoroinen risti vuorovärein (kuva 4 a).

Luultavasti suvun eri jäsenet ovat käyttäneet vaakunoissaan muutakin väritystä, sinetit viittaavat siihen. Kuitenkin 1600-luvun sukukirjoissa on maininta väreistä; valkoinen/punainen ja porrassruutu katkoinen vuorovärein. Toinen samoin värein on Uplannissa Överglandin kappelissa 1400-luvun loppupuolelta.

a. Knut Posse (1491) b. Kustaa Algotinpoika Sture

Kuva 4: Knut Possen ja hänen puolisonsa Birgitta Gustavsdotterin suvun (Sture) vaakunat.

a. Sture

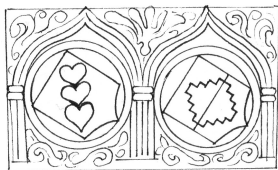
b. Posse (1625)

Kuva 5: Sture- ja Posse-sukujen vaakunat.

Tässä yhteydessä voi myös tarkastella Knut Possen puolison v:sta 1472 Birgitta Kustaantyttären suvun vaakunaa. Birgitan isä oli ritari ja valtaneuvos Kustaa Algotinpoika Sture (suvun kantaisä Anund Sture, main. 1310)

Sturein vaakunoissa olevat kolme vesilehteä esiintyvät eri tavoin eri sukuhaarojen vaakunoissa, useimmiten aivan sydämen muotoisina. Kustaa Algotinpojan suvun kilvessä palkittaiten vesilehtien(sydämien) kärjet ovat kaateisesti (kuva 4 b), kun normaalisti suvun kultaisella kilvellä on kolme mustaa vesilehteä palkittain (kärjet suunnattuna myös palkittain (kuva 5 a)

Knut possen kilpi on kuvattuna Hollolan kirkon kuorilaidassa yhdessä Sture-suvun kilven kanssa, jossa taas »sydämet» ovat vastapal-

a. Birgitta Sturen ja Knut Possen vaakunat Hollolan kirkon kuorilaudassa

b. Kreivi Carl Otto Possen rakennuttama luhtitalo (1860)

Kuva 6.

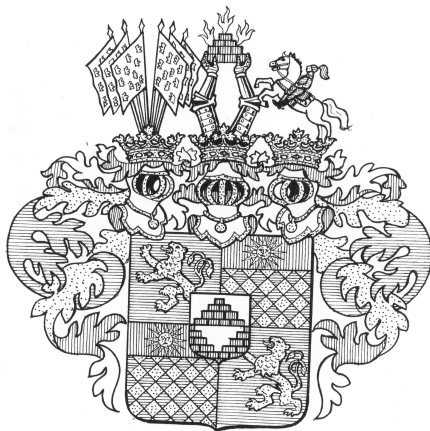
kittain kaateisesti. Todennäköisesti se kuitenkin tarkoittaa Knut Possen puolison vaakunaa (kuva 6 a).

Posse-suvun vaakunan väitetään olevan sama vielä silloin kun suku sisäänkirjoitettiin Ritarihuoneen matrikkeliin v. 1625. Tosiasiassa käsitys kuviosta muuttui, kun sen punaiset osat kuvattiin muuratuiksi, jolloin siitä tuli sivulta kuvattu mahdollottoman näköinen muurattu seinä, jonka keskellä oli suuri aukko. Keskiaikainen alkukuvio varmaan kuvasi ehkä jotain rakennusta lintuperspektiivistä. Kilven katkoisuus ja kuvion vuorovärisyys otettiin vaakunaan, että saatiin kilvelle värien tasapaino. (Kreivi Carl Otto Posse rakennutti v. 1860 luhtimallisen ilmasta katsottuna porraskuvioisen kartanorakennelman Kalmarin Stävlöön (kuva 6 b). Siinä on Possen keskiaikainen vaakunatunnus katsottuna lintuperspektiivistä!

On väitetty Possen vanhempien vaakunakuvioiden olleen esimerkkinä heikosta vaakunakuviosta, joka vasta myöhemmin (1600-luvulla?) on löytänyt muotonsa. Päinvastoin, juuri sukujen keskiaikaisissa vaakunakuvioissa on toteutunut se selkeys, johon kaiken aikaa heraldisessa muotoilussa tulisi pyrkiä. Usein vaakunan kuvio on saatettu jopa pilata ja muuttaa turhan monimutkaiseksi, ja samalla vaakunan kokonaisuus on muuttunut heraldisesti rappiollisempaan suuntaan?

Posse-suvun eri sukuhaaroilla on ollut Ritarihuoneessa yksi tavallinen aatelissuku, n:o 14, jonka kilvessä värit ovat samat kuin Knut Possen vaakunassa, mutta kypäränkoristeeksi on vaihtunut kaksi panssaroitua käsivartta, jotka pitävät kilven kuvion pelkkää yläosaa

(kuva 5b). Sama kilpi on sydänkilpenä vapaaherrallisissa Posse-vaakunoissa, joita sukuja on ollut kolme, sekä kahdessa kreivillisten sukujen vaakunoissa (kreivillisen Posse af Hellekis -suvun kilpi oli kokonaan sama kuin aatelisen suvun) Possen suvuista vain kreivillinen suku n:o 51 on elossa oleva sukuhaara (kuva 7).

Kuva 7: Nykyisin elävän kreivillisen Posse-suvun vaakuna (1706). Vuoden 1625 vaakunan kilpi sydänkilpenä.

Knut Possen vaiheita

Knut Jönsinpoika Possen syntymäaika ei tiedetä, mutta on tiedossa että hän jo 1460-luvun puolivälissä uskaliaana merisoturina ahdisti merirosvoja itämerellä ja Turun saaristossa. Tässä yhteydessä hän toimi 1466 Eerik Akselinpoika Tottin puolesta Turun linnan voutina. Senjälkeen, toimittuaan Ruotsin emämaan puolella, tapamme hänet Hämeessä syksyllä 1470.

- Vuonna 1471 otti osaa yhdessä Eerik Tottin kanssa Brunkebergin taisteluun Tukholman lähellä ja haavoittui itse Tanskan kuningasta Kristian Oldenburgilaista vastaan käymässään kaksinkamppailussa. Myös Tanskan kuningas haavoittui.
- Nimitettiin valtaneuvokseksi 1473.
- Eerik Akselinpoika Tottin voutina Hämeenlinnassa 1474—1477.

- Hankki Sairialan kartanon Tuuloksesta, jonka kirkossa pitäisi vielä olla myös Possen vaakuna.
- Joutui erään lesken toimesta syytteeseen miestaposta ja väkivallasta, jota hän harjoitti?
- Johti myös eräässä vaiheessa Hämeenlinnan umpinaisen esilinnan rakentamistöitä.
- Sten Sturen tehtyä sovinnon valtataistelussaan Tottien kanssa mahtavan Gotlannin Herran Ivar Tottin kanssa asettui Sten Sturen puolelle ja käskyläiseksi.
- 1483 sai Sten Sturelta Viipurin, Olavinlinnan ja Hämeenlinnan lääneineen tilitystä vastaan.
- Lähti välillä avustamaan Sten Sturea taistelussa kuitenkin Ivar Tottin kukistamiseksi.
- 1487 valloitti Raaseporin Lauri Tottin leskeltä.
- 1487—1490 Hämeen linnaläänin käskynhaltija.
- Osallistui 1480-luvulla Baltiassa aseellisiin selkkauksiin Ruotsin puolesta ja oli 1487 yhdessä piista Maunu III Särkilahden kanssa neuvottelemassa lopullista sovintoa Ruotsin ja Liivinmaan ritarien välillä.
- Viipurin ja Olavinlinnan käskynhaltija 1487—1488 ja 1495—1499.
- Järjesti Maunu Särkilahden ohella Viipurin linnan puolustusta v. 1495, tavalla joka on vertaansa vailla maamme keskiajan sota-historiassa, jolloin onnistuttiin torjumaan Venäläisten hyökkäys, ja jota aikalaiset pitivät Jumalallisen avun ja ihmeen ilmauksena (Viipurin pamaus).
- Teki yhdessä Svante Sturen kanssa kostoretken Iivanan linnaan, jonka tuhosivat. v. 1496.

Valtaneuvoston päätös, jolla Knut Posselle ansioittensa korvaukseksi myönnettiin eliniäksi Ångermanlanti ja Åsen kihlakunta Länsi-Göötanmaalla, osoittaa, mikä arvo hänelle valtakunnallisestikin annettiin.

Huolimatta siitä, että KP:n täytyi Sten Sturen hyväksi luopua Viipurin linnasta ja tyytyä eliniäksi myönnettyyn Kastelholmaan ja Ahvenanmaahan, pysyi kuitenkin Viipurin pelastaja erittäin rakkaana Suomen kansan muistossa. Parhaana todisteena tästä on se lämminsanainen arviointi, joka Knut Possesta annetaan Suomen piispainkronikassa. Kun KP kuoli v. 1500 kaksi viikkoa taistelutoverinsa ja ystävänsä piispa Maunu III Särkilahden jälkeen, siihen ikuistettiin myös hänen muistonsa:

»Samana vuonna Maarian ilmestyksen päivänä kuoli kuuluisa vasalli Canutus Posa, karskein miekan mittelöissä, neuvotteluissa terävä-älyisin ja saman Herra Maunun vilpittömin ystävä. Sentähden he eivät kuolossakaan eronneet...»

Mahdollisesti tämä maininta viittaa siihen, että piispa Särkilah-
ti oli ehkä valmistuttanut viimeisen lepopaikkansa viereen suurelle
kohtalotoverilleen Knut Possellekin viimeisen tyyssijan (Kaikien Py-
hän kappeliin).

Lähteitä

Svenska medeltidsvapen, Jan Raneke 1982.

ADELSHERALDIK med Klingspors VAPENBOK Sammanställd av Jan
Raneke 1990.

Kansallinen elämäkerrasto 1922.

Suomen vanhat linnat, Vesa Mäkinen 1975

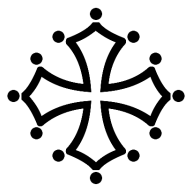
Hollolan kirkko

Reijo Helläkoski

Heraldista lävistystä

Heraldiikan oppisanoista muuan on *lävistetty*. Sitä vastaava termi on ranskassa *vuidé*, englannissa *voided*, saksassa *durchbrochen* ja ruotsissa *genombruten*.

Termin kohtaa heraldisissa teoksissa ja kuvitetuissa sanastoissa säännöllisesti, mutta vaakunoissa toteutettuna pikemminkin harvoin. Yleisimpiä lienevät lävistetyt ristit, näistä kaiketi tunnetuimpana Toulousen risti. Suomessa ryhmään kuuluvat lävistetty ruutu ja lävistetty kolmio, joilla kansainvälisessä heraldiikassa on omat, lävistykseen viittaamattomat erisnimensä.

Määritelmällisesti lävistetyllä tarkoitetaan kuviota, josta on jäljellä vain kapea, reunaviivan muotoinen parre. Kilven väri näkyy myös paarteiden sisäpuolelta.

Teksteistä huokuva käsitys näyttää olevan, että muita tunnuksia kuin airutkuvioita ei sovi lävistää, tai ehkä paremmin: ne eivät kuulu tämän termin piiriin ainakaan automaattisesti.¹ Tuskin kuitenkaan jonkin airutkuvioita muistuttavan tunnuksen lävistämistä on johdonmukaista kieltääkään.

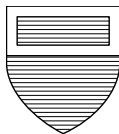
Lävistetyt tunnuksen keskustasta näkyy siis normaalisti kilven tai kentän väri, mutta poikkeuksia on. Niissä kilven värin tilalla on jokin muu. Näitä varten ranskalaisilla on oma termi *rempli*. Sitä käyttävät myös englantilaiset, joilla tosin on omakielinenkin ilmaus *voided of the colour*. Suomessa voitaneen tyytyä samantapaiseen selittävään sanontaan, esimerkiksi *hopeakilvellä punainen*, *kullalla lävistetty lakio* tai *kultalävisteinen punainen lakio*.

Periaatteessa tunnus voidaan lävistää muunkin kuin itsensä muotoisesti — jolloin määritelmän edellyttämästä paarteiden muodosta siis

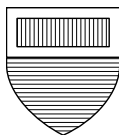
¹Mutkikkaille kuvioille, jotka ovat kilvellä vain ääriviivoina, on kansainvälisessä heraldiikassa oma terminsä: *ombre*, *Schattenfarbe*, *in umbra*. Suomenkielistä vastinetta tälle ei ole pidetty tarpeellisenä luoda, sillä tapaukset kuuluvat kyllä ryhmään »heraldisia erikoisuuksia». Esimerkkinä mainittakoon von Trasegniesin vaakuna 1300-luvulta. Siinä on useaan kertaan lohkoisella kilvellä leijonan ääriviivat (*l'ombre de lion*).

joudutaan tinkimään. Ilmeisesti tällaisen tarve ei ole suuri, koska siihen ei kirjallisuudessa näy puututun.

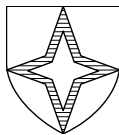
Edelläkerrottuun nojaten suosittelemme, että seuraavien esimerkkikuvioiden kaltaisissa tapauksissa käytettäisiin kuvion vieressä olevaa selitystapaa ensisijaisena.

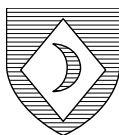
Sinisellä kilvellä hopeinen lävistetty lakio

Sinisellä kilvellä hopeinen punaisella lävistetty lakio

Hopeakilvellä sininen lävistetty tähtiristi

Sinisellä kilvellä hopearuutu, jossa sininen kasvava kuu

Vain hyvin perustellussa poikkeustapauksessa voidaan hyväksyä selitys, jonka mukaan kysymyksessä on kuulla lävistetty ruutu.

Lausuntotoimikunta

HOPEALEIJONA – SILVERLEJONET 24 2006

Sisällysluettelo

Antti Leino: Mitä tunnuksesta voi tunnistaa?	3
Tuomas Hyrsky: Kari Laurila 1943—2006	5
Onni Vuori: Lippumerkkien aihevalinta ja sanoma tuntu- merkkien tekijöinä	7
Reijo Helläkoski: Posse-suvun vaakuna	11
Lausuntotoimikunta: Heraldista lävistystä	18